

POROČILA**Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v študijskem letu 1999/2000**

Ljubljana, Aškerčeva cesta 2, <http://www.ff.uni-lj.si/geo>

Študijsko leto 1999/2000 na zunaj ni prineslo večjih sprememb, zato pa toliko več izzivov, ki postavljajo oddelku nove naloge in odločitve.

Prvi izziv je že vstopanje v novo tisočletje, ki vzpodbuja razmislek o prehojeni poti in o novih nalogah oddelka. Konkretizacijo tega je pomenila proslava osemdesetletnice ustanovitve Oddelka za geografijo, ki je bila 4. 11. 1999. Zaradi svojega pedagoško-znanstvenega značaja in osemdesetletnega delovanja ima oddelk osrednje mesto v slovenski geografiji.

Člani oddelka smo ponosni, da se oddelk v vsej zgodovini ni zapiral vase, ampak je ustanavljal ali pomagal ustanavljati različne geografske ustanove, pedagoške in raziskovalne. Zadnji primer je podpora oddelka pri oblikovanju študija geografije na Humanistični fakulteti v Slovenski Istri.

Drugi neposredni izziv je priprava nabirno-izbirnega sistema študija, ki omogoča enostaven pretok študentov in večjo primerljivost programov. Pri iskanju najboljših rešitev smo pregledali vse dosedanje predloge sprememb študijskega programa.

Do bistveno novih idej nismo prišli; razlog je predvsem v tem, da tekoče vrednotimo obstoječi študijski program in stalno razmišljamo o možnih spremembah. Zato ni čudno, če študijski program geografije že sedaj v precejšni meri ustreza zahtevam nabirno-izbirnega sistema; potrebno je le še razširiti izbirnost.

Tretji izziv je raziskovalno delo na oddelku. Nov način financiranja raziskovalnega dela prek programov (srednjeročno, usmerjeno financiranje) in prek projektov (tržno, delno usmerjeno financiranje) zahteva ovrednotenje dosedanjega raziskovalnega dela in oblikovanje novih raziskovalnih skupin. Tu pa je največji problem; pedagoški delavci smo zakonsko obvezani delovati na tistih raziskovalnih področjih, ki jih pokrivamo s pedagoškim delom. Zaradi velike pestrosti področij je težko oblikovati enotnejši raziskovalni program.

V študijskem letu 1999/2000 ni bilo večjih kadrovskih sprememb. Bibliotekarka Mojca Dolgan Petrič je odšla v Centralno tehniško knjižnico, na njeno mesto pa je prišla Lucija Miklič. V knjižnici imamo prek javnih del zaposleno delavko, ki bibliotekarke uspešno razbremenjuje pritiska na izposojajo, hkrati pa si pridobiva nova znanja in delovne izkušnje. Na mesto asistenta-stažista je prišel Blaž Repe, ki se strokovno usmerja v pedogeografijo. S 1. oktobrom 2000 se je na oddelku zaposlila kot mlada raziskovalka Monika Benkovič. Asistentka-stažistka Irma Potočnik je bila po uspešnem zagovoru magistrskega dela postavljena na mesto asistentke. Magistrirala je tudi mlada raziskovalka Sabina Popit in se takoj usmerila na pripravo doktorske disertacije. Dr. Dejan Rebernik je s pridobitvijo naziva docenta prevzel predavanja iz geografije Evrope. Naziv rednega profesorja je dosegel prof. dr. Franc Lovrenčak. S 1. oktobrom 2000 je potekel mandat dotedanjemu predstojniku izr. prof. dr. Marijanu M. Klemenčiču, ki ga je zamenjal doc. dr. Darko Ogrin, namestnica predstojnika pa je postala doc. dr. Metka Špes.

Glavni kadrovski problem oddelka je pomanjkanje asistentov. Ob močnem povečanju števila študentov (525) je njihovo pomanjkanje še toliko bolj pereče. Zavedati se moramo, da so vse vaje zahtevne zaradi priprav, posebno pa še terenske in laboratorijske, ki zahtevajo posebno intenzivno delo asistentov.

Člani oddelka so obiskali naslednja geografska središča v tujini in imeli predavanja: St. Louis, Pittsburgh, Las Vegas, Columbia, Lexington (vse ZDA), Aberdeen, Dunaj, Regensburg, Leipzig, Zagreb, Gradec, Olomouc, Malta. Poleg tega so aktivno sodelovali na mednarodnih geografskih srečanjih: Smolenice (Slovaška), Malta, Kestely, Aberdeen.

Na oddelku so gostovali strokovnjaki iz Nemčije (4), ZDA (6), Francije, Poljske, Avstrije, Češke.

Oddelk za geografijo je organiziral 11. Ilešičeve dneve in proslavo ob 80-letnici ustanovitve oddelka, strokovno srečanje s kolegi z Oddelka za geografije zagrebske naravoslovno-matematične fakultete ter soorganizirali prvi posvet o vojaški geografiji ter mednarodno konferenco o politični geografiji v 21. sto-

letju (Gorica, Portorož). Izdana sta bila dva zvezka oddelčne publikacije Dela, ob 80-letnici oddelka pa še kratko predstavitev oddelka.

Dobršen del problemov oddelka je povezanih z nezavidljivim materialnim stanjem. Predavalnice, ki jih ima oddelk v uporabi, postajajo pretesne. Poseben problem je fizičnogeografski laboratorij. Zaradi slabe opremljenosti je laboratorij komaj še primeren za izvajanje vse zahtevnejših vaj. V kletnem prostoru je prezračevanje neučinkovito, zato je celo ogroženo zdravje laborantke. Knjižnica s kartografsko zbirko je primer »čaranja«. Z izredno majhnimi finančnimi sredstvi se korakoma posodablja knjižnično poslovanje. Zaradi pomanjkanja denarja pa ostaja problem nabave literature, posebno še tujih revij.

Marijan M. Klemenčič

Oddelek za geografijo Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru v študijskem letu 1999/2000

Maribor, Koroška cesta 160, <http://www.geografija.com>

V študijskem letu 1999/2000 so se dinamična dogajanja na Univerzi v Mariboru delno prenašala tudi na Pedagoško fakulteto in Oddelek za geografijo. Pedagoška fakulteta je dobila licenco za opravljanje nepedagoških programov, zato smo na oddelku pripravili predloge za nepedagoški študij geografije. Dodiplomski pedagoški program, ki se že izvaja, ter pripravljeni nepedagoški program in program podiplomskega študija smo ovrednotili s kreditnimi točkami ter pripravili predlog nabirno-izbirnega sistema študija.

Letno študira na dvopredmetnem pedagoškem študijskem programu geografije okoli 250 študentov. Zaradi velikega zanimanja za študij geografije smo bili prisiljeni omejiti vpis v 1. letnik na 60 kandidatov. Kljub temu so predavalnice prenatrpane s slušatelji in ne omogočajo dovolj aktivnega dela s študenti, kar pa bomo lahko vnaprej reševali z najemom večjih predavalnic v novi univerzitetni stavbi, ki so jo odprli septembra 2000.

Prevzeli smo izvajanje izrednega študija v Trebnjem za diplomante višješolske izobrazbe, ki si želi jo pridobiti naziv profesor geografije. Člani oddelka izvajamo tudi izredni študij v Mariboru ter izredni študij za razredni pouk v Kranju. S tem se obseg pedagoškega dela precej poveča in zmanjšuje razpoložljivi čas za raziskovalno delo.

V prvem letu izvajanja podiplomskega študija je bilo zanimanje nekoliko manjše, letošnji podatki o vpisu na podiplomski študij pa kažejo bistveno večji interes. Verjetno bomo morali razmišljati o razširitvi ponudbe programov podiplomskega študija in poleg splošne smeri »geografija za področje izobraževanja« ponuditi še podiplomski študij fizične, družbene in regionalne geografije.

Člani oddelka smo sodelovali tudi pri pripravi novega specialističnega študija okoljevarstva, ki je uspešno preстал vse faze potrjevanja in se bo naslednje študijsko leto že izvajal. S tem bomo dobili specialiste za okoljska vprašanja, posebnost tega študija pa je, da je izrazito interdisciplinaren in vključuje naravoslovne, družboslovne in didaktične predmete.

Z upokojitvijo dr. Boruta Belca smo zapolnili dr. Lučko Lorber, docentko za družbeno in regionalno geografijo. Delovno mesto docenta je zasedel tudi dr. Uroš Horvat in s tem se je sprostilo še mesto asistentke, ki ga je zasedla Milena Petauer. Po upokojitvi našega dolgoletnega sodelavca dr. Boruta Belca se je tako oddelk kadrovskega ponovno okreplil. Z začetkom novega študijskega leta 2000/2001 je bilo na oddelku 9 zaposlenih: 1 izredni profesor, 5 docentov, 2 asistentki in 1 mladi raziskovalec. S polno zaposlitvijo rednih sodelavcev nimamo več potreb po zaposlovanju pogodbenih sodelavcev, ki so v minulih letih veliko pripomogli k uspešnemu izvajanju pedagoškega procesa na našem oddelku. Tako se na tem mestu zahvaljujemo dr. Stanetu Pelcu in dr. Marjanu Ravbarju za prispevek k oblikovanju diplomantov našega oddelka.

Pomembno je bilo terensko delo s študenti in druge oblike dela z njimi:

- sodelovali smo z Univerzo v Bayreuthu, njihovi in naši študenti so kartirali in anketirali kupce v nakupovalnih središčih in mestnem jedru Maribora;

- v okviru rednega terenskega dela so nosilci predmetov s pomočjo asistentov in študentov vseh štiri letnikov spoznali velik del Slovenije z vidika klimatogeografije, geomorfologije, hidrogeografije, pedogeografije in biogeografije, geografije naselij, turizma in prometa, geografije podeželja in ekološke geografije ter spoznali regije Slovenije v okviru geografije Slovenije;
- pri regionalni geografiji Evrope so študenti spoznali Italijo in Avstrijo, pri didaktiki geografije pa obiskali Zavod Republike Slovenije za šolstvo v Ljubljani ter šolski muzej;
- dr. Uroš Horvat se je udeležil terenskega dela z ljubljanskimi študenti v Mehiko, ki ga je vodila dr. Metka Špes z ljubljanskega oddelka za geografijo.

Dejavni smo bili na področju šolske geografije:

- v okviru permanentnega izobraževanja za učitelje je oddelek sodeloval s seminarjem »Metode terenskega dela za geografe« za področje fizične geografije (april in maj 2000) ter s seminarjem »Izbrane teme iz začetnega družboslovja« (modul 4) za učitelje razrednega pouka; prijavljen program strokovnega izpopolnjevanja z naslovom »Laboratorijsko delo za geografe« se je uvrstil med naročene programe Ministrstva za šolstvo in šport;
- člani oddelka aktivno sodelujemo pri projektih pisanja učbenikov za osnovo in srednjo šolo ter kot recenzenti, konzultanti in promotorji učbenikov;
- članici oddelka sta se udeležili sejma Didakta v Zurichu;
- sodelavec oddelka se je udeležil enotedenskega študijskega obiska na Univerzi v Bayreuthu in aktivno sodeloval pri seminarju o regionalnem razvoju;
- sodelavec oddelka je bil izvajalec poletne šole za študente geografije na Pohorju;
- članica oddelka sodeluje tudi pri Predmetni maturitetni komisiji za geografijo, zadolžena je za usposabljanje učiteljev geografije ter usklajevanje in posodabljanje predmetnega maturitetnega kataloga;
- člani oddelka so mentorji podiplomcem in sodelujejo v okviru podiplomskega študija z ljubljanskim geografskim oddelkom.

Znanstveno raziskovalno delo je vključevalo naslednje aktivnosti članov oddelka:

- predavanje o morfoloških značilnostih slovenskih mest v okviru projekta SiP (Slovenski prostor) na Uradu za prostorsko planiranje;
- sodelovanje na delovnem srečanju v okviru projekta Urbani marketing v Bratislavi, Plznu in Bayreuthu;
- sodelovanje pri projektu Ranljivost okolja kot omejitveni dejavnik prostorskega razvoja (nosilec IGU);
- nosilstvo raziskovalne naloge Poselitvena območja ter usmeritve in merila za urejanje naselij (naročnik Urad Republike Slovenije za prostorsko planiranje);
- aktivno sodelovanje na konferenci Delovne skupnosti za srednjo in vzhodno Evropo o nakupovalnih središčih skupaj z dr. M. Pakom (organizator Akademija za regionalno planiranje iz Hannovra);
- organizacija delovnega srečanja v okviru projekta Urbani marketing v Mariboru;
- udeležba na konferencah v Plznu (tematika: regionalna geografija), v Banski Bystrici (3. mednarodna konferenca o evropski dimenziji pouka geografije), v Pragi (mednarodna konferenca o kontaminaciji Vzhodne in Srednje Evrope), v Atenah je v okviru evropske komisije programa *Socrates* potekala mednarodna konferenca o državljski vzgoji (aktivno sodelovanje);
- na konferencah v Sloveniji smo sodelovali pri mednarodnem znanstvenem posvetu Didaktični in metodični vidiki nadaljnega razvoja izobraževanja, ki je potekal na Pedagoški konferenci, na 11. Ilešičevih dnevih je članica oddelka vodila okroglo mizo o izobraževanju bodočih učiteljev geografije;
- aktivno sodelujemo v uredniških odborih Geografskega vestnika, Geografskega obzornika in Geografije v šoli.

Zadovoljni smo zaradi pozitivnih odmevov na poskuse uvajanja aktivnega dela s študenti (primer: izvedba hospitacijskega obiska študentov geografije ljubljanskega oddelka na našem oddelku, kjer smo jim prikazali izobraževanje profesorjev geografije na naši fakulteti ter izmenjali izkušnje in poglede o diplomskem in podiplomskem izobraževanju profesorjev) ter na razvijanje raziskovalnega dela na področju šolske geografije. Prizadevamo si okrepiti znanstvenoraziskovalno delo na področjih, ki jih strokovno pokrivamo ter tako doprinesiti vidnejši delež h geografski znanosti.

Novosti, ki nam olajšujejo delo so sodobno opremljen sejni prostor, internetna povezava na oddelku, nabava terenskih kovčkov in digitalnega fotoaparata, študenti pa so dobili na oddelku svoj »internet koticček«. Z novo kadrovsko okrepitevijo optimistično gledam v prihodnost geografskega izobraževanja.

Ponosni smo, da poročilo lahko končamo z novico, da je dr. Borut Belec, upokojeni redni profesor našega oddelka, ob petindvajsetletnici Univerze v Mariboru prejel naziv »zaslužni profesor« (hkrati z njim je prof. dr. Jorg Maier z Univerze v Bayrethu dobil zlato plaketo za prispevek k razvoju geografije na Univerzi v Mariboru). S svojim znanstvenoraziskovalnim, pedagoškim in organizacijskim delom je Borut Belec pomembno prispeval k razvoju in ustanovitvi Pedagoške fakultete (prej Pedagoške akademije) in bil ugledni profesor na Oddelku za geografijo. S številnimi raziskovalnimi dosežki je prispeval k razvoju geografske stroke, kar dokazuje njegova obsežna bibliografija, ki obsega prek 300 bibliografskih enot, med njimi 34 izvirnih znanstvenih člankov, 30 elaboratov, 54 objavljenih predavanj in povzetkov na znanstvenih konferencah, 10 samostojnih sestavkov v znanstvenih in strokovnih knjigah, dve monografiji, 4 univerzitetne učbenike in 62 enot mentorskega dela pri diplomah študentov geografije. Bil je med začetniki sodelovanja s tujimi geografskimi institucijami, kar ga je uvedlo v mednarodne geografske kroge, predvsem s sodelovanjem na številnih mednarodnih geografskih strokovnih srečanjih. Z afirmacijo slovenske geografije v svetu je prispeval k mednarodni prepoznavnosti Slovenije. V svojih raziskavah se je v prvi vrsti posvečal tipologiji ruralnega prostora, nerazvitosti Severovzhodne Slovenije, inovacijskim procesom v kmetijstvu ter problematiki obmejnih območij. S prikazom dosežkov slovenske geografije v mednarodni javnosti in prenosom tujih znanstvenih spoznanj v slovensko geografsko stroko se je pomembno uveljavil na področju geografije, saj je razvil nove poglede in metode preučevanja navedenih problematik. Za izjemno obsežno in uspešno znanstvenoraziskovalno in pedagoško delo, mednarodno dejavnost in zasluge za razvoj Pedagoške fakultete ter Univerze v Mariboru se mu člani Oddelka za geografijo iskreno zahvaljujemo.

Ana Vovk Korže